

הקדמה למורה

פרויקט "פנים. יום. זיכרון." הוא מיזם אומנותי שמנציח זיכרונות מחייהם של נופלים באמצעות סרטי אנימציה. רסיסי זיכרון, רגעים קטנים בחייהם של הנופלים, שחברים וקרובים של הנופלים בחרו לשתף, קמים לתחייה על המסך ומעניקים ליקיריהם נצח. בבסיס הפרויקט עומדת האמונה שהזיכרונות נושאים משמעות יותר מיום אחד בשנה.

בכל שנה אנו פונים ליוצרים צעירים בתחום האנימציה בבקשה להנציח רגעי מפגש וחסד בחיי הנופלים. היום הפרויקט מונה יותר מ-40 סרטים, ובכוונתנו לבסס מאגר זיכרונות וירטואלי ישראלי רחב ממדים. את כל הסרטים ומערכי השיעור, המתאימים למגוון שכבות גיל, אפשר למצוא באתר בית אבי חי, [בעמוד הפרויקט](#).

לקראת יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה, יצרנו מערכי שיעור חדשים העוסקים בזיכרון ומותאמים לכיתות ה'–י"ב, ואף למכינות קדם צבאיות; כל שכבת גיל על פי יכולותיה.

אנו מאמינים כי מערכי שיעור אלה, הכוללים צפייה בסרטים שונים ודיון מעמיק על משמעותו של הזיכרון בחיינו בהקשר של הסרטים שראינו, מאפשרים לנו להשפיע על עיצוב תודעת הזיכרון של תלמידינו.

אומנם מערכי השיעור הינם מותאמי גיל, ואולם אין אנו יודעים מהם הסיפורים המשפחתיים של התלמידים. אנו ממליצים לצפות מראש בסרטי מערך השיעור שבחרתם ולנקוט משנה זהירות שעה שאתם דנים בנושאים המורכבים שיום הזיכרון מזמן לדיון.

מערכי השיעור, המציעים מגוון תכנים והצעות לדיון, הם ארוכים יותר מזמן שיעור ממוצע. עליכם לבחור את התכנים המתאימים ביותר לכיתתכם, וכך להתאים את מהלך השיעור לזמן העומד לרשותכם.

אנו מאחלים לכם הצלחה רבה וימים טובים,

צוות הפרויקט.

לומדים וזכרים

הפרטים הקטנים - מערך שיעור בעקבות הסרטים: "סיפורים מהקופסא" ו"ליאור"

במערך זה נעסוק באלמנטים שמייצרים תחושת שייכות ובמשמעות של שייכות בחיינו. אנחנו ממליצים שאת השיעור תעביר מחנך/כת הכיתה או מורה אחר/ת שמכיר/ה את התלמידים היטב והם מרגישים נוח במחיצתו/ה.

חלק ראשון - תרגיל אישי (10 דקות):

1. על בסיס היכרות עם הכיתה, עם היכולות של התלמידים ועם המצב החברתי בזמן העברת השיעור, נבחר בין שתי מתודות: האחת שיתופית והאחרת אישית.

נבקש מהתלמידים לענות בכתב או בעל-פה:

- * לאיזו קבוצה אני שייכת?
- * לאיזו קבוצה הייתי רוצה להשתייך?
- * באיזה מקום אני מרגיש הכי שייך?
- * מה גורם לי להרגיש שייכת לשם?
- * לאיזו קבוצה אני שייך כי כך נולדתי?
- * אפשר לצייר מעגלי שייכות ולמקם את התשובות לשאלות האלה בתוך המעגל בדף אישי או על הלוח. המשפחה הגרעינית - חדר, בית | המשפחה המורחבת - אצל סבתא | עם חברים - בברכה, במגרש הכדורסל | בסביבת המגורים - בטיילת, בגינה הציבורית | מוצא, שיוך לאומי - בטבע הישראלי.

2. אם נבחרה עבודה אישית, נאסוף מהתלמידים את הדפים.

לאחר מכן נשאל אותם:

- * מה גורם לכם להרגיש שייכים?
- * האם יש לפעולות שלכם תפקיד ביצירת תחושת שייכות?

חלק שני – צפייה בסרט "סיפורים מהקופסא" (10 דקות)

1. נצפה בסרט האנימציה [סיפורים מהקופסא](#) (אורך: 3:31 דקות).

* הנחיה לפני הצפייה: נצפה בסרט אנימציה קצר שנעשה לזכרו של לירן סעדיה. באנימציה האומן יכול לברוא עולם כרצונו, ולכן כדאי לשים לב לפרטים בסרט - מספר הסיפור, זוויות ה"צילום", הצבעים, הרקע, המעברים, הצלילים - אלה נבחרו כדי להביע תחושות ולספר את הסיפור. שימו לב אליהם.

רקע למורה:

לירן היה חבר בתנועת הנוער "עידן" - עולם יפה דרך הנוער". הוא גילה רגישות רבה למצוקותיהם של בני אדם ובעלי חיים, והיה נכון תמיד לעזור ולתרום להם. הוא נהג, למשל, להתחבר עם תלמידים מתקשים והזמין אותם לביתו כדי לתת להם שיעור פרטי. כשמצא ברחוב בעלי חיים משוטטים, אסף אותם הביתה ואימץ אותם. קראו עוד על לירן סעדיה ועל בחירות היוצרים [בעמוד הפרויקט](#).

2. לאחר הצפייה ננתח את הסרט משני היבטים. האחד - הסיפור ומשמעותו; האחר - המבע הקולנועי:

* מהו הנושא של הסרט? מה למדנו ממנו על לירן?

* לאן שייך לירן? לאן שייך הצב?

* באילו אמצעי אנימציה השתמשו היוצרים לתאר את העלילה? כיצד הם תרמו לסיפור?

למורה: הסיפור על הצב הוא סיפור אמיתי שהוריו של לירן סיפרו ליוצרי הסרט, אבל יש לתת את הדעת גם על הבחירה האמנותית בצב כמי שנושא את הבית על גבו, ואפשר לפתח עליה שיחה מעניינת על משמעות של שייכות: האם הצב שייך לאימא? האם הבית הוא האנשים שבו (האימא, במקרה הזה)? לירן ואביו החזירו את הצב בדיוק למקום שממנו נלקח, ליד הקקטוס. מה המשמעות של המקום לחיה שנושאת את ביתה?

חלק שלישי – לשים לב לפרטים (20 דקות)

1. לפני שנצפה בסרט נוסף, נשחק משחק קטן של תשומת לב.

נבקש מהתלמידים להתבונן בתשומת לב בכיתה שהם נמצאים בה ונבקש מהם להבחין במשהו שלא שמו לב אליו קודם לכן. נבקש מהתלמידים לשתף את הכיתה בגילוי שלהם.

2. נצפה בסרט האנימציה [ליאור](#) (אורך: 3:29 דקות).

נזכיר כי סרטוני אנימציה משתמשים בכלים קולנועיים רגילים, כמו "צילומי" תקריב, זוויות "צילום" וכן הלאה, אך אינם מוגבלים לאלה ויכולים ליצור עולם ללא גבולות. ננחה את התלמידים: נצפה בסרט לזכרו של ליאור יונתן פעמיים ברציפות. בין שתי הצפיות נבקש מהתלמידים לכתוב את הרשמים הראשונים שלהם - מהעלילה, מהאנימציה, מהרגש שהסרט עורר אצלם. בין שתי הצפיות נבקש לשמור על שקט.

לפני הצפייה השנייה נבקש מהתלמידים לשים לב למוטיב חוזר בעלילה שמשך את תשומת ליבם ולעקוב אחרי הופעתו בסרט.

רקע למורה:

חייליו של ליאור יונתן העידו עליו שהוא "חבר"; הם סיפרו שמיעטו לבקש ממנו דברים כי ידעו שתמיד ייענה לבקשתם. מוכן היה לסייע בכל דבר, להתחלף בחופשות ובתורנויות. קראו עוד על ליאור יונתן ועל בחירות היוצרים [בעמוד הפרויקט](#).

1. לאחר הצפייה ננתח את הסרט משני היבטים - הסיפור ותרומת האנימציה לסיפור - ונשאל:

* מה הבנתם מהסרט? מה למדתם ממנו על ליאור?

* לאן שייך ליאור? אילו אמצעים קולנועיים הדגישו זאת?

* מה גורם לליאור לחוש שייכות?

למורה: הסרט מציג סיפור קצר שחלקו ריאליסטי וחלקו בדיוני. התלמידים עשויים להגיב לחלק הבדיוני בבלבול או לביטול. חשוב לאפשר שיח, אבל לשים לב שהדיון לא יתמקד בפרשנות של הקטע הבדיוני שאינה בהקשר הכללי של הסרט.

2. אלוהים נמצא בפרטים הקטנים. נשים לב לפרטים קטנים שמופיעים בסרט:

* הדינמיקה בין החברים. לדוגמה, ליאור קופץ את ידו כשחברו מתכוון להרוג את הנחש. הוא מזנק לעברו ודוחף את הקרש מידו, ומייד לאחר מכן, מניח את היד על כתף חברו.

* מבטו של ליאור נודד מהחצב ומשיירת הנמלים אל הדמיון. שם הוא כך מפליג אל העולם הרחב ואל היקום ובחזרה אל המציאות, אל אותה שיירת נמלים, שמתבלבלת מטיפה של גשם.

בהקשר של אלה נשאל: מהם האמצעים האמנותיים שהיוצר משתמש בהם כדי לבטא את תחושת השייכות והחיבור של ליאור לחורשה ולחבריו?

סיכום

ראינו שלירן וליאור הקדישו תשומת לב רבה לפרטים ולאחרים. מהסרט על לירן ומקריאת הרקע עליו, אפשר ללמוד כמה זמן ותשומת לב הוא הקדיש לאנשים ולבעלי חיים, איך הוא ראה אותם והגיב להם. גם ליאור שם לב לכל פרט ופרט בסביבתו והקדיש לסביבה ולחבריו תשומת לב וזמן. העימות עם חברו על רקע הנחש לא ערער את החברות ביניהם ואת תחושת השייכות שלהם זה לזה.

נקרא את הקטע הקצר מתוך הספר "הנסיך הקטן" מאת אנטואן דה סנט־אכזופרי.

רקע לתלמידים: הספר מתאר מפגש בין טייס שמתוסו נפל במדבר לנסיך הקטן, דמות מוזרה ומלאת שאלות. לאט לאט לומד הטייס שהנסיך הקטן הגיע מכוכב אחר, כוכב קטנטן בגודל של בית. על הכוכב גדלים פרחים פשוטים, אך גם שושנה מפונקת שיקרה לליבו של הנסיך מאוד. וכך הנסיך אומר:

"אם מישוהו אוהב פרח אחד ויחיד, שאין שני לו בכל מיליוני הכוכבים, הריהו מאשר אף בהסתכלו בכוכבים, כי יכול הוא לאמר בלבו: "אי-שם נמצא הפרח שלי..."

נזכיר את תחילת הדיון ונשאל:

- * לאן אנחנו מרגישים שייכים? מה גורם לנו להרגיש שייכים?
- * מה גרם לנסיך הקטן לחוש שייך לכוכב שלו?
- * מה הוביל לתחושת השייכות של לירן וליאור?
- * האם תשומת הלב היא שמייצרת את תחושת החיבור והשייכות, או שהשייכות נוצרה קודם לכן, והיא הגורמת לנו לשים לב לפרטים? האם אפשר באופן פעיל תחושת שייכות?

משימה בעקבות הסרטים לזכר לירן וליאור: בחרו אדם או קבוצת אנשים שחשובה לכם ועשו למענם מעשה קטן שמעיד על תשומת לב לדבר-מה שחשוב להם.